

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., $\frac{1}{2}$ évre 6 kor., $\frac{1}{4}$ évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytyűsodákban.

Álom.

Tegnap egy érdekes ülés folyt le Saára dr. polgármester hivatalos helyiségében.

Ki ne tudná, hogy Fehérvárott egy országra, — mondjunk nagyobbat — világra szóló tervet pendítették meg, a mikor Szent Istvánnak, Magyarország első királyának, a második honalapítónak emlékéért díszes, nagyszabású szoborral akarják megörökíteni.

Az eszme megpendítését tervezések követték s ma már kész tervekkel állunk a világ elé. A tervező a mi zsenialis ifjú művésznünk: Bory Jenő, aki a bizottság megbízásából gondolatokat rögzített meg s egyszerre három pompás tervvel állott elő.

Olyan mindegyik, mint egy meseszerű álom — de szép álom.

Álmodjunk meg:

A Szent István templom előtti részt egész a buzapiacig le fogjuk rombolni. Körülbelül hét ház lenne olyan, egymás mellett és mögött, amelyek a nagyszerű idea megvalósításának áldozatául esnének. A Szögényi-utcaig az egyik oldalon, a Schlammdinger házig a másik oldalon gyönyörű szabad tér nyílnék. A mostani Fittler-ház telkén, a főtemplom ajtajával szemközt egy remek Szent István szobor emelkednék. Köröskörül lassu súlydással lépcsők vennék körül, azután szökőkút,

díszes fák, még díszesebb paloták környékeznék.

Ez a terv azonban folytatódni tovább. A Szabó-Bakos ház helye táján meg lehetne építeni a díszes, hatalmas városházat oly pompával, a mennyi tőlünk kitelik. Aztán épülne a terv, az álom tovább — egy sereg szebbnél-szebb palota. Közöttük, szemben Szent István szobrával, Szapolyai Jánosnak, az utolsó magyar származású királynak szobrát látnánk ott valahol a Mária-szobor környékén, ahol hamvai pihennek.

A másik terv a Simor-utcát választaná a megvalósítandó álom színterét.

A Vörösmarty-térrel jövőleg a Szögényi-utca és a Simor-utca utvonalaiknak keresztvezésénél egy 40 méter magas kupolás óriás emelkednék. A portáléja komoly méltósággal a középkor komor világát juttatná eszünkbe. Azt a kort, a mikor a magyar minden talpalatnyi földet piros vérről öntözték meg, a mikor aztán jött a nagy Szent István s oly erős épületet tervezett, a melyet 900 esztendő minden zivartára se tudott megingatni. A kapu mellett jobbról a hittérítő szent király munkásai állanának csoportban, balról kemény harcosok érckarjai mutatnák, hogy a hazáért élni is, halni is készek voltak. A hatalmas kupola alatt ülne Szent István a bölcs, a szent, a király, az apostol, nemzetünk

prófétája. Az épület azonban kulturpalota lenne egyszersmind. Könyvtár, képtár, régiségár stb. stb. foglalnák el a fennmaradt területet.

A harmadik terv a másodikkal változata. Hasonlóan a Simor térre kerülne. Kupolás kulturpalota volna ez is, de két szárnyát ölelő karként előre nyújtana mintegy befogva azt a szép parkozott területet, a melynek közepén Szent Istvánnak, a nagy királynak ércszobra keltené áhitatrá a második ezredévet járó magyart.

Az összes tervek 700 ezer — 1 millió korona körül kerülnének a kisajátításokkal s az építkezésekkel együtt.

Álmodjunk tovább! Oly szép az álom s oly rideg a valóság, a mely a kegyetlen bőjti szél grombi erejével tépi össze-vissza mindazt, a mit álmainkban rózsaszínűre kifestgettünk.

UJDONSÁGOK.

— **Hitvédelem.** A hitvédelmi kurzus csütörtöki előadását Vass József dr. theol. tanár tartja. Címe: Szanin és szaninizmus.

— **A Kath. Kör. teaestélye.** Az idei farsang legjobb sikerű mulatságai közé sorozhatjuk az a kedves mulatságot, amely tegnap este folyt le a Kath. Körben. A képzhető legszerényebb áldozatok mellett a résztvevők nemcsak nagy-

Az inkvizíció.

Mi a valóság a sok hazugság között?

Írta: Petrányi Ferenc tanítóképző-intézetű tanár.

— A „Fejérmegyei Napló” tárcája. —

(Folytatás.)

Egy különös vád.

Meg kell emlékeznünk egy különös büntetésről. Az inkvizíciót tárgyaló fércművek, sőt egyik-másik tudományosnak látszó munka ebből a büntetésből alkalmat vesz magának arra, hogy minősíthetetlen kegyetlenséggel vádolja az inkvizíciót. Azt tudják ők is, hogy a világi törvény mily szigoruan bánt el azon időben az eretnekekkel; de egy büntetésről, melyet — mondják ők — az inkvizíció alkalmazott, nem tud a világi jog s ez „valóságos, elevenen való befalazás.” Ellenségeink maguk sem tudnak konkrét esetet felhozni, az egyetlen beziersi zsinatra (1246.) hivatkoznak, mely szerintük, elevenen való befalazásra ítélte az eretnekeket. Sietünk megjegyezni, hogy ez a vád szemenszedett valótlanság, egyike a legkirívóbb történelmi sületlenség-

geknek. Az említett zsinatnak van 46 rendelkezése; ezek egyikében sincs e büntetésről szó.

A zsinaton a narbonnei érsek és több püspök 37 utasítást adott ki az inkvizítoroknak mihez tartás végett. A ki ezeket átolvassa, rögtön tisztában van e vádat emelők teljes történelmi járatlanságával. Szó van immuratióról. Ez bebörtönzést, magánzárkát jelent, de sehol és soha sem jelent valóságos befalazást! (Magyar ember is szokta mondani: „négy fal közé teték”) Ilyent csak vagy egészen rosszakaratu, vagy pedig olyan ember állíthat, a ki soha eredeti szöveget nem látott s a kinek e tekintetben semmiféle történelmi érzéke nincs.

A 20. utasítás arról szól, hogy a visszaesőket, szökevényeket örökös fogságra ítéljék az inkvizítorok, de a pápától előre nyert engedély folytán a püspök tanácsára e büntetést is átvaltoztathatják.

A 23. canon arról szól, hogy ezen börtönre ítéltek, „befalazandók” számára („talibus immurandis”) készítsenek külön zárkát azért, hogy másokat meg ne ronghassanak (alios pervertere nequant) s gondoljanak megfelelő eltartásukról!

A 24. c. arról szól, hogy az élethossziglan tartó fogság (immuratio) büntetését egészen nem

szabad elengedni, kivéve akkor, ha a családapa távolléte miatt a család tönkre jutna. A 25. canon arról szól, hogy a „befalazottakhoz” feleségük bármikor bemehet. (Szórol szóra: „sit autem liber accessus uxori ad virum immuratum et e converso: ne cohabitatio denegetur eisdem, sive ambo immurati fuerint sive alter...”) A börtönörök többször kénytelenek voltak az „elevenen befalazottaknak” bizonyos játékokat szigoruan megiltani. (lásd Mahul, Cartulaires Archives V. 630.; Mansi és Harduin „Acta conciliorum,” Hefele: „Conciliengeschichte” a megfelelő zsinat rendelkezéseire vonatkozólag!) Olyan kegyetlenül befalazták ezeket a szerencsétlen „eleven” embereket, hogy, ha jól viselték magukat, néhány hónap múlva kiengedték őket, hogy játszhattak, látogatókat fogadhattak stb. . . . Ilyen történelmi tudatlanság mellett lehet rémdolgokat képzelni és írni is az inkvizícióról, de ilyen írónak komoly tárgyilagosságra és megbízhatóságra nem szabad számot tartaniok!

Az inkvizíció jogi alapja és bíráta.

Hogy az egyház és a középkori keresztény államoknak az eretnekséggel szemben tanúsított magatartását helyesen megítélhessük, szemünk előtt kell tartanunk a következőket:

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS
VASZON, ASZTALNEMŰ ÉS ÁGYNEMŰEK ÁRUHÁZA, SZÉKESFEHÉRVAR,
— BARÁTOK ÉPÜLETE, AZELŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FÉLE ÜZLETHELYISÉG. —

Mai lapunk 4 oldal.

00000109

Böske önálló kereskedőinek és iparosainak köre vasárnap tartotta farsangi táncmulatását, mely alkalommal Kisfaludy „Csalódások” 4 felvonásos színművét adták elő. A szereplők páratlan precizitással játszottak, sőt egyik-másik még a színpadon is megállná helyét. Az érdemoroszlánrésze Procki Gyula rk. tanítót illeti, ki mint főrendező teljes animóval iparkodott minél élvezetesebbé tenni a színelőadást. A közönség sem maradt hálátlan, remek babérkoszorúval jutalmazta meg fáradozását, a szereplő hölgyeknek pedig virágcsokrokkal kedveskedett. Az előadás végeztével a bicsei dalárda gyönyörködtette a jelenlévőket szebbnél-szebb énekzámokkal, Horváth Bálint igazgató-tanító vezetésével.

Nyilvános elszámolás és köszönét. A Székesfehérvári Keresztény Kereskedelmi Alkalmazottak Körének vasárnapi táncmulatásán fellépő szívesek voltak: Karl István 20 kor.; Kaltenacker Márton, Saigethy Miklós, Destek Adolf, Havranek Antal, Hübner Károly, Kováts Ferenc, Knazovitzky Béla, Knazovitzky Elemér, Pfinn István, Flits Miklós, Klökner Péter, Dr. Szabady József, Konrád Kálmán, Dr. Városey Gyula, Ifj. Pápay Nándor, 10—10 kor.; Graf és Bartos (Bpest) 8 kor.; N. N., Streit Ferenc, Krécsy György, Lindermann Antal, Schnetzer Nándor, Szigethy Ödön, Tóth Ede 5—5 kor.; Veihinger József, Huszár László, Gombás Béla, Luttor Ferenc, Wagner József, (Tác) Szép Károly, 4—4 kor.; Ifj. Kováts Pál, 3 kor.; Bierbauer Mariska, Zachariás Lajos, Binder Gyula, Major Mihály, Tóth Arthur, Gaál Kálmán, Pihér N., Bergmann M., László Albert, Krajcs Ernő, Radler Gottfried, Kirilits Bódog, Stermeczky Imre, Varga István, Ifj. Marschall Nándor, Knitthoffer István, 2—2 kor.; N. N., N. N., N. N., Özv. Preisz Károlyné, Hessz József, Bürgermeister N., Vinczay József, Finta Imre, Özv. Lencsés Józsefné, Héjj Imre, 1—1 kor.; N. N., 50 fill. Mely nemes szívű adományért hálás köszönetet mond a rendezőség.

Egy 5 szobából és mellékhelyiségekből álló emeleti utcai lakás Megye-tér 13 sz. a. f. évi május hó 1-re kiadó.

Tűz a Palotai-utcában. Vasárnap délután fél 2 órakor nagy tűz volt a Palotai-utcán. A Draskóczy Sándorné (Palotai-u. 73.) tulajdonában levő cserépszindellyel fedett keményítőszárló kigyulladt. A tűz, amely az erősen fuvó szélben könnyen hozhatott volna az utcára nagy veszedelmet, teljesen megemésztette a keményítő szárlót. A megfélemedett lakók tüstént segítség után láttak. A helyszínen megjelentek a Felmaergyár és a városoltzói, valamint a rendőrség is nagy kirendeltségben. Kezdtelen víz, hordó, kocsiján nehezen ment a mentés, később azonban Zavaros rendőrkapitány erőlyes intézkedésére a szomszédok is átengedték kocsijukat a mentés munkálataira. Az a nagyobb területi s intenzívebb mentés épen jókor érkezett, mert a tovarapódzó tárgyak már belekaptak a szomszédos házba is. Könnyen esik áldozatul utca nagy része, ha a gyorskezü tuzoltóság és lakosság nincsen, erejét meg nem feszíti a tűz tovarterjedésnek megakadályozásában. Erős munkárában aztán 3 órakor sikerült elválni a lángok csapongását. A két nagy. Leégett Árokay Antal dr. orvosnak az udvaron elhelyezett takarmánykészlete. Tegnap délelőtt Simon Sándor h. rendőrkapitány megtartotta a tűzvizsgálatot s megállapította a veszedelem okát. A vizsgálat adataiból kiltunt, hogy a tűzlet Odor János 14

éves fiú okozta, aki a takarmánykaszáj mellett cigarettázott s egy égő cigarettát a takarmány pajtába eldobott. A pajtából átszaptak a lángok az istállóba, majd a szomszédos ház tetőzetére is. Árokay dr. 1000 korona, Draskóczyné 3000 korona kárt szenvedett. A leégett épületek biztosítva voltak.

A bányában. A polgári költő bányában újra verekedés volt. A munkások társukat, Drakula Pétert úgy összeszurkálták, hogy életveszélyes sebestüléseket szenvedett.

Lovasberényi eset. Kellemes szerelmi idillnek készült a dolog, de csuf katasztrófa lett vége. Két tüzesszervi legényke, Pálinkás István és Mong Mihály 9-én este a grófi mosókonyha udvarán órázkodtak, várán szerelmeseiket, akik benn a mosókonyhában tündérekedtek. A lovász és a kocsis észrevévé, hogy Pálinkásék miben törík fejüket, alaposan elrakták a szerelmeire szomjas legényeket. A pörtüjárt szerelmeseik szíve még ezután sem hült le. Másnap este újra ott ácsorogtak a mosókonyha körül, most azonban csak a kocsisal Takács Gyulával találák szembe magukat, akit viszonzásul a tegnapiért, úgy elraktak, hogy még a bíróságnak is bele kell szólnia a dologba.

A haragosok. Vajda Lajos, Nagykarácsonypusztai legény, 17-én régi haragos, Baksa József leütötte. Allapota súlyos.

Tűz Csákvárton. Vasárnap virradóra rémes harangkongás verte fel a község lakóit. Mire a megrémült lakosság tájékozta magát, már teljes erővel dühöngött a fékezhetetlen elem. A nagy szélviharban egész lángkévék szálltak a levegőben. A tüzoltóság emberfeletti munkát végzett, de csak öt ház teljes elpusztulása után lehetett a veszedelemnek gátat vetni. A tüznél megjelent gróf Eszterházy Móric is, ki szintén tevékeny részt vett a mentési munkálatokban.

A halál torkában. Csipier István helybeli kocsis folyó hó 12-én délelben teljes vágatással közeledett kocsijával a Palotai-utcán lefelé. A Ponty vendéglőtől a Halász-utcába vivő uton haladt el ép akkor egy iskolából jövő urilányka, ki menthetetlenül elvész, ha egy rendőri közeg kiáltásával a kisleánykát fel nem tartja. A rendőrség Csipier Istvánt 3 napi elzárással és 100 kor. pénzbüntetésre ítélte.

Egy különálló ujan épült, teljesen modern 5 szoba, cselédszoba, fürdőszoba, éléskamra, konyha, külön mosókonyhából álló villany- és vízvezetékekkel ellátott lakás augusztus 1-re kiadó. Honvéd-u. 1. Bővebbet e lap kiadóhatalában.

SZINHÁZ.

Szombat, febr. 20.

A titok. Irtá Wolff Pierre. Ford. Fáy I. Béla. Itt először. Az újdonság titoktartó crejével kellett volna vonzania a közönség épen nem titkolva kíváncsiságának hiányát — otthon maradt Jóformán türes ház előtt jázódtott le a Titok s ünnepelte a gyérszámú közönség a színművészetnek rögs útjain most már 25 esztendő óta működő Tombor Aladár karmestert. Szegény Tombor Aladár, bizony-bizony sokkal többet érdemelt volna. Ily nehéz pályán, annyi önmegtadással, annyi becsületes jószándékkal működni s egyéb híján még az elismerésből is ily vékonyan aratni elgyöngült közönségre vall. Vigasztalja azonban az a tudat, hogy a kik ünnepelték, oly lelkesen, oly őszintén ünnepelték, hogy kárpótlásul szolgálhat egy telt ház öröméért. Egy pompás babérkoszorút,

mellékletül zajos tapsot kapott Tombor Aladár, kinek egy zeneművét is élveztük közben, azután pedig páratlan gyönyörűséget élveztünk, mikor előbb Vámos Jenő baritonját, azután pedig Kormos Ilonkával való remek duettjét hallottuk. Köszönjük nekik.

A Titok régi darab. A meséje, hogy Juvenel orvos (Kovács) és Juvenelne (Tomborné) ügyvéd fia Henri (Gyenis) titokban szeret egy varróleányt (Sinkó). Szerelmüknek gyümölcse is van, a kis Róbert (Fábián Böske). Az első felvonásban látjuk már, hogy ennek a mély szerelmek hogy törvényes házasság legyen, nincsen egyéb akadály, mint a rangkülönbség, de amely csak látszólag akadály, mert valamennyi szereplő öszintén akarja, hogy a nyilvánosság napsugara is beragyogja a fiatalok boldogságát. A szerző azonban még két felvonásban kerülgeti ezt a nyilvánosságot. Vakmerőségében annyira megy, hogy a szomszéd szobába helyezi már el a doktort, a mikor a doktor né unokájában gyönyörködik, de a titok még sem pattanhat ki, mert akkor a darabnak már a második felvonásban be kellene végződnie. Közben nagyon sok jóízű ötleten mulatunk, sőt párhuzamosan egy másik szerelm himes szálainak öszeszövődése is gyönyörködtet (Verő és Déri). Gyenis és Sinkó kedvesek voltak, Tomborné a legjobbat adta, Kovácsnak — megvalljuk — voltak már jobb szerepei is. Remek volt azonban Verő játéka, különösen a második felvonás szerelmi jelenete páratlanul szép volt. A kis Róbert játéka általános jókedv forrása volt s a közönség nem győzte tapsolni.

Vasárnap, d. u. febr. 21.

Orfeusz a pokolban. Zona. Nagy közönség, próbanélküli előadás.

Vasárnap, este febr. 21.

Cabaret. Gyenge publikum, kevert előadás, a melyből a jóízies bizony sokat kihagyhatott volna. Mert hát a mi malacság, az már mégis csak malacság és nem a mi színpadunkra való.

Hétfő, febr. 22.

A titok. Az első előadásnál jóval impozánsabb közönség gyönyörködtött a színészek ambiciozus, kedves játékában.

Alulirt légszergyár igazgatósága a legjobb minőségű sziléziai darab készüenből előállított

Coakszának

métermázsája 4-40 koronáért a légszergyárban ajánlja azon kedvezmény mellett, hogy aki 3 métermázsát, vagy ennél nagyobb mennyiséget vesz egyszerre, annak a légszergyár a saját fuvarán a coakszot helyben a házhoz (a ház kapujáig) szállítja fuvardíj nélkül. Az ugyanazon készüenből előállított

Kátrányának

métermázsáját pedig 6 koronáért ajánlja szintén a légszergyárban, előleges készpénzfizetés ellenében. Vagon rakományként külön megjegyzés szerint. Kátrányunk nagyon alkalmas azölőkarok festése és mindennemű fa konzerválására.

Székesfehérvári légszergyáratási társulat igazgatója

MRAZ V.

SCHMÖLTZ LASZLÓ

CIM-, CIMER-, SZOBAFESTŐ- és MÁZOLÓ

S Z É K E S F E H É R V Á R , V Á S Á R T É R 1 7 . S Z Á M .

== Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legnagyobb igényeknek megfelelőleg, szolid árak mellett. ==

Ugyanott egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárott.